

Bloeyendael bulletin

maart 2024

Vrijwilligers, jaarverslag en communicatie

De essen vallen erbij neer

(P)Ark Bloeyendael

“Ik hou van ruimte”

Hoog water

Opknopbeurt Phoenix

Buren: Meneer Vink

Vrijwilligers, jaarverslag en communicatie

Het voorjaar begint en het vrijwilligerswerk in het park is in januari weer van start gegaan.

Vrijwilligers zijn, naast het park zelf, ons belangrijkste 'bezit'. Mogelijk staat u zelf ingeschreven als vrijwilliger en komt u, vaak, of soms, of toch eigenlijk zelden. Alles kan en mag. Wist u dat Bloeyendael wel 120 geregistreerde vrijwilligers heeft? De helft van hen komt ook werk doen, soms of (bijna) altijd: takken slepen, hooien, een takkenmuur opbouwen, bladharken, en ook specifieke klussen, zoals gemaaid gras wiersen, de Japanse duizendknoop of de bramen bestrijden, helpen met het maken van de lunches voor de werkdagen, meehelpen met educatie en voorlichting, etc. Bloeyendael 'beloont' haar vrijwilligers met een uitje, een lenteborrel en een eindejaarsfeestje, maar vooral beloont u zichzelf, met veel gezelligheid en saamhorigheid, buiten in de natuur! Wilt u meedoen of meer

doen? Aarzel niet: vrijwilligers@bloeyendael.nl. Onze nieuwe vrijwilligerscoördinator, **Wanda de Kuiper**, uw contact, wordt geïnterviewd in dit Bulletin; lees wie ze is en wat haar motiveert!

In dit eerste Bulletin van 2024 kunt u lezen over de wateroverlast en de essentie in het park. Ook is er een pleidooi voor de noodzaak van parken zoals het onze, teneinde de biodiversiteit in de stedelijke omgeving te kunnen bewaren, geschreven door Than van Nispen. In de serie 'De Buren' wordt aandacht besteed aan Restaurant *Meneer Vink* aan de Biltsestraatweg. En zoals gebruikelijk heeft het eerste bulletin van het jaar het jaarverslag als bijlage. We informeren u compact maar toch zo compleet mogelijk over de ontwikkelingen in en om het park, onze vrijwilligers, communicatie en natuurlijk over de financiën.

Tenslotte... er is een nieuw communicatie 'team': **Jan Heijmans** en **Nora de Groen**, actieve 'oude-vertrouwde' vrijwilligers van Bloeyendael. Ze richten zich niet alleen op website en bulletin, maar gaan ook aandacht besteden aan Bloeyendael op Instagram (www.instagram.com/bloeyendael/) en Facebook (www.facebook.com/bloeyendael/), wat meer actuele vormen van communicatie. Veel van onze bezoekers zijn jong en dus zijn ook de voor hen hedendaagse vormen van communicatie van belang; kijkt u maar eens.

REDACTIE

Nora de Groen, Jan Heijmans

FOTOGRAFIE

Paul Brassé, Jan Heijmans, Nora de Groen, Daniël van Heusden, Fotoarchief Bloeyendael

VORMGEVING

Karel Meijer, Utrecht

DRUK

Kopijwinkel, Utrecht

LOGO

Illustratie Dick Bruna © copyright Mercis bv, 1991

Piet van Ommeren, voorzitter

De essen vallen erbij neer

Grote delen van Natuurpark Bloeyendael zijn voor lange tijd met bouwheksen afgesloten, straks rijden er grote machines over platen door het park, en grote bomen verdwijnen in vrachtwagens. En dat allemaal vanwege het vals essenvlieskelkje.

Deze schimmel komt sinds 2010 in Nederland voor, en groeit in de vaten van levende essen. Deze vaten slibben dicht, en de takken sterven steeds dieper af: De essentaksterfte. De Nederlandse essen lijken genetisch zo op elkaar, en hebben zo weinig weerstand tegen de ziekte, dat ze één voor één aangetast worden. In Natuurpark Bloeyendael zijn zelfs álle essen ernstig aangetast, of al dood. Bospercelen met grote bomen, in de jaren '70 massaal zij aan zij aangeplant, stonden er al eind vorig jaar bij als enorme kale sprietten.

Omdat deze dode takken op wande-

laars en fietsers kunnen vallen, heeft de gemeente het noordoostelijk deel van het park afgezet, met het voornemen ze allemaal te kappen. Dit is de grootste ingreep met essen in de hele gemeente, en daarmee ook nieuw. Die bomen hebben linten gekregen, en de takken zijn er grotendeels al vanaf gezaagd. De kap brengt onoverkomelijk schade aan de natuur toe. Zware machines rijden door het bos, en struiken moeten wijken. Gelukkig hoeft 'dit geweld' niet elk jaar in het bos terug te keren, en kan het bos als alles vertrokken is weer gaan herstellen.

Begin december begon de kap, maar werd al snel weer stilgelegd. De gemeente beseftte dat zij nog geen onafhankelijk ecologisch onderzoek uit had laten voeren, belangrijk voor zo'n grote aanslag in dit kwetsbare natuurgebied. Zodra dit is onderzocht, en er eventueel maatregelen zijn genomen om schade aan de bijzondere soorten te voorkomen, worden de bomen weggehaald.

In de ondergroei van de essen stonden al veel bomen, zij krijgen nu kans om te groeien. Daarnaast gaan we kijken welke boomsoorten op deze plek een goede toevoeging kunnen zijn voor de ecologische variatie, om in de toekomst minder kwetsbaar te zijn voor verlies door kleine paddenstoeltjes.

Daniël van Heusden

(P)Ark Bloeyendael

Park Bloeyendael, een beheerd natuurpark aan de rand van de stad, een echt stadspark. Een park heeft niks met wilde natuur te maken, zou iemand kunnen denken. Maar... die heeft de ernst van de ecologische situatie anno nu, 2024, nog niet helemaal meegekregen. Op dit moment is de biodiversiteit van de stedelijke gebieden al geruime tijd groter dan die van het platteland.

Nergens in Europa gaat het zo slecht met de biodiversiteit als in Nederland. Er is nog maar zo'n 15 % over van de inheemse planten- en diersoorten die we een eeuw geleden in ons land hadden. Intensieve landbouw en veehouderij, met het gebruik van pesticiden, met overdadige mest en vooral grote arealen aan extreme monocultuur, hebben het bodemleven grotendeels uitgeschakeld en het bovenleven verdreven. Weide-ecologie lijkt qua biodiversiteit natuurlijk niet erg divers, met een paar weidevogels, kruiden en wat pieren? Maar... weidevogels zien we steeds minder op die weiden, de pieren en andere bodemdieren zijn verbrand door de mest-injecties. En dat kruid... dat is er één: Engels raaigras, want alle struwelen en hagen moesten ook wijken.

Niet aantrekkelijk. Althans voor die wilde natuur.

Het maakt dat de stad van nu, weliswaar letterlijk nogal 'steenrijk', langzamerhand als een reservaat dat gezien mag worden. Een reservaat voor verschillende soorten, een toevluchtsoord

voor planten en dieren die op het platteland van nu (tijdelijk?) niks meer te zoeken hebben.

Initiatieven als *Land van Ons* en *Aardpeer* herstellen de bodem van dat platteland via regeneratieve landbouw en verdienen alle ondersteuning en investeringen, maar kosten wel tijd. Tot die tijd is het zaak om de vele ecologische vluchtelingen een mooi thuis te geven in onze stadse 'oases'. Het is een urgente kwestie van 'alle zeilen bij!' en 'alle hens aan dek!', in de context van dit stadse schip. De metafoor van een ark van Noach, of hier Ark Bloeyendael, is natuurlijk snel gevonden.

Voor de soorten die de hedendaagse groene woestijnen hebben weten te trotseren is het een uitdaging om levensvatbare niches te vinden in die betonnen jungle, zoals dat stenen schip ook wel wordt genoemd. Die niches zijn er wel meer, door de vele variatie en afwisseling in 'het landschap'.

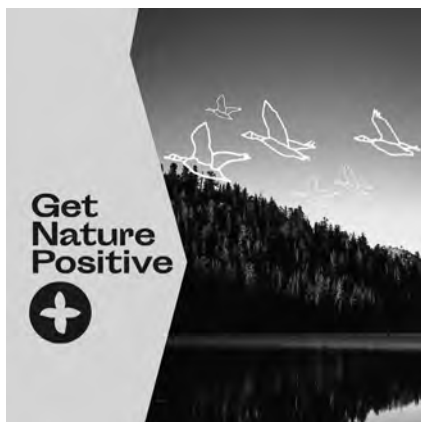
Vogel-, vleermuis- en andersoortige nestkasten kunnen de ecologische vluchtelingen helpen aan een plek om deze biodiversiteitswinter te doorstaan. Wat bij-

voeren via meer inheemse planten en struiken in tuinen, op balkons, groene daken en natuurlijk de straat, helpt ook de vluchtende na-

tuur een handje. Eens een keer een bladerhoop laten liggen, iets minder takken en hout afvoeren, wat 'onkruid' laten staan en de natuur de kans geven om te verwilderen kan prachtige taferele opleveren. Laten we in de zomer ook denken aan genoeg waterplekken voor verkoeling, wassen en drinken.

Het klinkt misschien een beetje raar, maar... in de stad kunnen we ook onze positieve invloed uitoefenen op dat platteland. Zo is er in ons Oudwijk, nabij Bloeyendael de prachtige verpakkingsvrije Bio Kruidenier 'Puur en Loos' bijgekomen. Elke investering in biologische ingrediënten is uiteindelijk ook een investering in 'groene(re) landbouw'.

Waar de reguliere landbouw betekent dat er pesticiden en (kunst)mest gebruikt worden en geen rekening wordt gehouden met de natuur kunnen we middels onze boodschappen natuur én biodiversiteit een stukje helpen. Het is een indirecte investering in bijvoorbeeld dat eer-

der genoemde stukje 'Land van Ons'.

Hoe mooi zou het zijn als we vanuit de stad de trend zetten van een 'Nature Positive' benadering,

waarbij niet alleen wordt gecompenseerd voor een ecologische voetafdruk, maar de ruimte voor de natuur wordt vergroot, de biodiversiteit zelfs wordt verrijkt, koolstof wordt gefixeerd, water wordt vastgehouden en – wie weet – gezuiverd, net als de lucht?

Park Bloeyendael aan de rand van de stad is al behoorlijk biodivers en 'Nature Positive'. Dankzij de stadsecologische inzichten van Utrecht is het een fraaie groene corridor.

Informatie, kennis en vooral een gebrek daaraan is echter een van de grootste uitdagingen op deze boottocht met Ark Bloeyendael, koersend naar een Nature positive toekomst. Weten en realiseren dat we samen in hetzelfde schuitje zitten, samen deze Ark kunnen cruisen, schept mogelijk een band, hopelijk genoeg om, alle hens aan dek, met ons allen de zeilen wat aan te trekken.

Than van Nispen

Aan het affiche op het raam is te zien dat de bewoner hart voor Bloeyendael heeft. En dat klopt, want op dit adres in Noord Oudwijk woont onze nieuwe vrijwilligerscoördinator: Wanda de Kuiper. Niet ver van de plaats waar ze in de barre winter van '56 ter wereld kwam. Op haar verjaardag wordt nog vaak herhaald hoe koud het toen was. Haar ouders woonden destijds op een onverwarmde zolderkamer bij haar oma. "De sneeuw waaide naar binnen".

Pas drie maanden oud vertrok ze met haar vader, moeder en zusje (er zouden er nog twee bijkomen) naar Nederlands Nieuw Guinea. Vader was zendingsarts en ging daar een ziekenhuis leiden en hij was verantwoordelijk voor het vaccinatie-programma voor de Papoea's. Deze mensen leefden nog in het stenen tijdperk en kregen een hamer cadeau als ze meededen. Het gezin woonde in een dorp langs de kust. Wanda had daar de tijd van haar leven. Altijd buiten. Toen ze zeven was kwam er abrupt een eind aan deze tropische idylle. Indonesië eiste dit deel van Nieuw Guinea op en de dokter moest met zijn gezin met de "Johan van Oldenbarneveldt" repatriëren. Ze kwamen opnieuw bij oma in Oudwijk terecht. De Maliebaanschool beviel slecht. Met veertig kinderen in de klas. Ze was gewend aan het onderwijs dat moeder verzorgde. Vader kon aan de slag als huisarts in Hel-

"Ik hou va

lendoorn. Zodoende speelt de rest van haar jeugd zich af in Twente. Iedere dag 20 km heen en terug op de fiets naar de middelbare school in Almelo. In de winter met de bus.

Als 18-jarige toch weer naar de Domstad, pedagogiek studeren. In eerste instantie op kamers bij oma, maar al snel op eigen benen. Met deze studie op zak jarenlang gewerkt in de jeugdzorg. In Amersfoort, Zeist en Rotterdam Zuid. Getrouwd in 1986 en drie dochters gekregen terwijl ze in Tiel woonde. "Een mooie plaats voor opgroeiende kinderen". In 2007 stapte ze over van het werkveld naar de opleidingen en werd docent aan de Hogeschool van Utrecht.

n ruimte"

Wanda begeleidde daar masterstudenten verpleegkunde bij hun professionele ontwikkeling. Ook was ze studieleider, coördinator modules, supervisor en teamcoach. Daarnaast ook nog vertrouwenspersoon en klachtenfunctionaris bij een andere instelling. Hoewel ze gepensioneerd is, werkt ze nog steeds (een beetje).

In 2016 keerde Wanda, nu alleen, terug naar Oudwijk. Ze bouwde daar een nieuw leven op. Ze is een gepassioneerd reiziger. Maakt het liefst avontuurlijke wandelvakanties. In Europa, maar ook in Kirgizië, naar de Galapagos eilanden en de Gobi woestijn. Ze houdt van de primitieve omstandigheden, sla-

pen in een tentje, die deze reizen kenmerken. Het wakker worden tussen de grazende yaks, "een soort prehistorische dieren", is nog steeds een ervaring waar ze glunderend over kan vertellen. Wanda voelt zich thuis in weidse landschappen. Bossen mijdt ze. "Ik hou van ruimte". Toch het dna van oma, die Zeeuwse roots had?

Toen ze weer op haar geboortegrond was teruggekeerd maakte ze ook kennis met Bloeyendael. Een folder in de bus zette haar op het spoor van het vrijwilligerswerk. En zo heeft ze vele zaterdagen gehooïd, takken gesleëpt en blad geharkt. Ze doet het ruige werk graag, vindt het fijn buiten en omringt zich als het even kan met gezellige mensen. En nu is ze dan sinds kort coördinator vrijwilligerswerk. Ze is ervoor gevraagd en moest er even over nadenken. "Het is toch op een rijdende trein springen". De (oud) docente moet haar draai nog een beetje vinden, maar ze is blij met alle steun die ze krijgt vanuit het bestuur.

Of ze nog meer hobby's heeft? "Jazeker. Ik zwem sinds enige tijd, drie maal per week in open water. Met een groepje. Binnenkort gaan we zelfs in Londen te water." Wanda houdt van concert- en museumbezoek. Al vijftien jaar is ze present bij het carnaval in Oeteldonk. Sinds ze zelf oma is, staat het oppassen op haar kleinkinderen echter bovenaan. Ze geniet wekelijks van hun ontwikkeling.

Jan Heijmans

Hoog water

Het meest bijzondere, en mooiste van Bloeyendael zijn voor mij de natte laagtes met dotterbloemen. Als die in maart en april massaal in bloei staan ziet dat er indrukwekkend uit. En daartussen zijn nog veel meer bijzondere soorten te zien, zoals de gulden sleutelbloem en de grote pimpernel.

Het geeft een beeld van hoe een groot deel van Nederland er vroeger uit zag: Ondergelopen land in de winter, in de lente weer langzaam zakkende. Het doet me ook denken aan de verhalen die ik vroeger op het platteland hoorde van mijn bejaarde buurman, over dat schaatsen over de ondergelopen weilanden de snelste manier was om van het ene naar het andere dorp te reizen. In een wereld die in het voorjaar vol stond met bloemen zoals de dotterbloem.

Tegenwoordig regent het in de winters veel meer dan vroeger, terwijl de zomers droger worden. In Bloeyendael wordt dit winterwater gelukkig nog altijd voor het grootste deel vastgehouden. Op de paden kun je droog wandelen, maar daartussen mag het zo lang mogelijk ondergelopen blijven. Goed voor de dotterbloem, en goed voor de waterberging in het grondwater. Want hoe

meer water we zo vast houden, des te meer we in de zomer behouden voor de planten, en voor ons drinkwater.

De rivieren zullen de enorme winterse watertoevoer niet altijd meer aan kunnen. In de lagere delen van Nederland worden daarom al waterbergingsgebieden aangelegd, die daarmee weer terugkeren naar de situatie van ondergelopen land in de winter. En om drinkwaterschaarste in de nabije zomers te voorkomen willen waterschappen en drinkwaterbedrijven water ook langer vasthouden om het in de bodem te laten zakken. Daardoor zullen we in de toekomst op steeds meer plaatsen ondergelopen land zien. Als dat gecombineerd zou worden met natuurbeheer, zal ik met nog meer plezier uit gaan kijken naar het voorjaar.

Daniël van Heusden

Opknopbeurt Phoenix

Iedere vrijwilligersbijeenkomst in ons park begint en eindigt in Bloeyendael Binnen. Het paviljoen dat vanwege de specifieke vorm ook wel 'Slakkenhuis' of 'Labyrint' wordt genoemd. Op 19 mei 2001 werd dit hart van Bloeyendael echter als 'Phoenix' feestelijk geopend. Een naam die verwees naar de herbouw van de in 1997 afgebrande voorganger, De Blokhut.

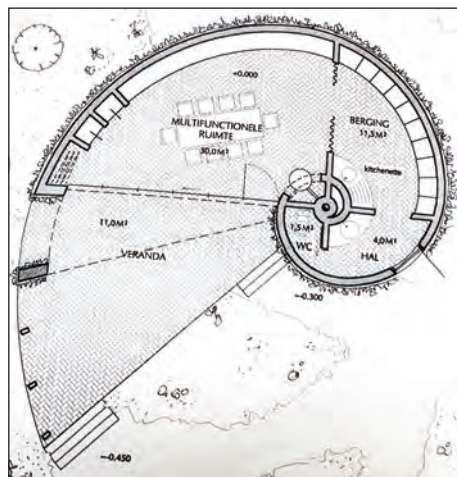
Het gebouw heeft intussen vele stormen met succes doorstaan en de ruimte waar het Bloeyendaelse leven zich afspeelt krijgt nu een grote beurt. Er komt een nieuw keukentje, de vloer wordt opnieuw gelegd, er komt een vrijstaande koel/vriestkast. Vrijwilligers zullen Phoenix van frisse verftinten voorzien. Buiten worden het terras vergroot en de schoorsteen iets verhoogd.

Phoenix is een ontwerp van architectenbureau Folkers & Van Buiten (FBW). Omdat de bodemgesteldheid geen gebruik van zware materialen kon verdragen is gekozen voor een zeer specifieke constructie, qua vorm en uitvoering. Zo bestaan de wanden uit een "regenjas"

van gegalvaniseerde golfplaten, waarop een stalen net is bevestigd om klimplanten voor een buitenschil te laten zorgen. Het binnenblad bestaat uit een houten stijl- en regelwerk waarop rieten matten zijn genageld, die met een tweelaagse leempleister zijn afgewerkt. De vloer is een bestrating van hergebruikte straatstenen. Het dak is opgebouwd uit een leemstuc plafond op rieten matten afgewerkt met een sedumlaag, met een schoorsteen als bekroning. Net zoals een echt slakkenhuis kent het paviljoen maar één opening. In dit geval gevormd door een glazen vouwpui (met een loopdeur) en als er geen activiteiten zijn een stalen rolluik.

Jan Heijmans

Bron: Voorlopig ontwerp Folkert & Van Buiten
Architecten, 1998

Op bezoek bij de buren

Meneer Vink

De meeste mensen kennen het als ‘het gele gebouwtje’. Voor dit restaurant aan de Biltse Straatweg dacht zijn dochter aan *Mister Finch*, maar Theo Agterberg wil graag het Oudhollandse karakter ervan behouden en zo werd het *Meneer Vink*.

Theo Agterberg had met zijn neef-partner (aannemer Agterberg even verderop is een andere neef) al twee restaurants in De Bilt en had rond 2008 zijn oog ook al op dit etablissement laten vallen. Maar het leek naar een coffeeshop-keten te zullen gaan, passend in het beleid van de gemeente Utrecht om dit soort ondernemerschap buiten de stad te houden. Na protesten van de omgeving kwam het pand toch weer beschikbaar en moest er snel gehandeld worden. Bij de opening in 2012 was de naam *Brasserie Vink* een eerste ingeving, terugvoerend op het café De Vink dat hier ooit zat.

Theo – van huis uit kok – is erg geïnte-

resseerd in het ‘branden’ (merkontwikkeling, naamsbekendheid) van dit restaurant. De nieuwe naam *Meneer Vink*, vijf jaar na de start van *Brasserie Vink* past daar ook in. Wat doen we, wie zijn we, dat wil hij steeds scherper krijgen. Waar de horeca steeds meer verengelt-veramerikaanst wil Theo juist het Oudhollandse karakter benadrukken. Dat komt tot uiting in de menukaart en in het materiaalgebruik: zoals het vaatwerk, vloer en wanden, versieringen als vaasjes en lampenkappen.

Meneer Vink is als veel andere huizen in deze omgeving een provinciaal monument van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Het stond in de zogenaamde ‘Verboden kring’ waarin alle bebouwing afgebroken moest kunnen worden in tijden van oorlog, zodat in het schootsveld rond de forten vrij zicht was.

Dat betekent onder meer dat het in de Oudhollandse verkleuren geel en donkerblauw of donkergroen geschilderd moet worden.

Wat weet Theo van Park Bloeyendaal? Hij komt er door drukte niet zo vaak maar hij vindt het wonderlijk dat hier zo’n stukje natuur ligt. Hij is van vroeger – wonend in Groenekan – gewend om door de weilanden over slotjes springend richting Utrecht te lopen. Recent heeft hij een keer de NS wandelroute vanuit het restaurant door het park heen naar centrum Utrecht gelopen.

Nora de Groen

ACTIVITEIT	DATUM	TIJD
Voorjaarsreceptie	Vrijdag 15 maart	17.00 – 19.00
Slangenbroeihoop afbreken/opbouwen	Zaterdag 23 maart	10.00 – 15.00
Klussendag	Zaterdag 13 april	10.00 – 16.00
Open zondag	Zondag 14 april	12.00 – 14.00
Heemtuin open	Dinsdag 7 mei	12.00 – 14.00
Open zondag	Zondag 12 mei	13.00 – 17.00
Open zondag	Zondag 26 mei	13.00 - 17.00
Heemtuin open	Dinsdag 4 juni	12.00 – 14.00
Open zondag	Zondag 9 juni	13.00 – 17.00
Open zondag	Zondag 23 juni	13.00 – 17.00
Heemtuin open	Dinsdag 2 juli	12.00 – 14.00
Zomerhooien	Zaterdag 6 juli	10.00 – 16.00
Zomeravondhooien	Dinsdag 9 juli	19.00 – 21.00
Zomeravondhooien	Woensdag 10 juli	19.00 – 21.00
Zomeravondhooien	Donderdag 11 juli	19.00 – 21.00
Zomerhooien	Zaterdag 13 juli	10.00 – 16.00
Bij nat hooi nog 1 dag nahooien	Nog te bepalen	
Open zondag	Zondag 14 juli	13.00 – 17.00

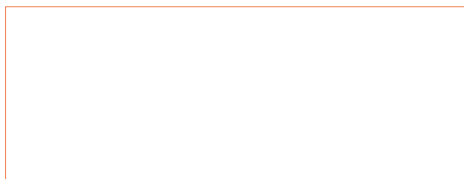
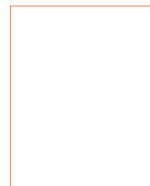
Op de open zondagen worden themarondleidingen aangeboden. Deze sluiten zoveel mogelijk aan bij het seizoen en starten om 14.00 uur. Er zijn max. 7 deelnemers per rondleiding.
De invulling van de thematische (extra) open dagen wordt begin 2024 door de educatiecommissie ter hand genomen.

De meest actuele agenda vindt u altijd op onze website: www.bloeyendael.nl

En... iedereen is welkom in ons Paviljoen op
vrijdag 15 maart 2024 vanaf 17:00 uur,
bij de Bloeyendael Voorjaarsborrel!!

Natuurpark
Bloeyendael

Slanke sleutelbloem

Stichting Bloeyendael
Archimedeslaan 1
3584 BA Utrecht
www.bloeyendael.nl
NL74 INGB 0003 4466 50
Tel. 06 4500 5700